

Roll No.

Total No. of Pages : 6

Total No. of Questions : 14

प्रथमा तृतीय वर्ष (8वीं) वार्षिक परीक्षा 2022-23

विषय कोड : 0802

संस्कृत साहित्यम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 100

निर्देश: — सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

1. मंजूषातः अव्ययपदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत —

5×1=5

पुरतः एव तथा परितः विना

(क) विद्यालयस्य एकम् उद्यानम् अस्ति।

(ख) सत्यम् जयते।

(ग) विद्यां जीवनं वृथा।

(घ) ग्रामं वृक्षाः सन्ति।

(ङ) सः यथा चिन्तयति आचरति।

2. उचित कथनानां समक्षे 'आम्' अनुचित कथनानां 'न' इति लिखत —

5×1=5

(1) सदैव अग्रे एव चलनीयम्।

(2) मनुष्यः सदैव मनः पूतं समाचरेत्।

(3) बालकाः धेनुं केदलीफलानि भोजयन्ति।

(4) कातरो युद्धे युद्ध्यते।

(5) स्वकीयं बलं बाधकं भवति।

3. प्रश्नानां एकेन वाक्येन उत्तरं लिखत (केचन पञ्च) :

5×1=5

(1) सिंहस्य नाम किम् ?

(2) सततं किं करणीयम् ?

(3) अहं वसुन्धरां किं मन्ये ?

(4) गजपरिमाणं कः धारयति ?

(5) कीदृशी वाचं वदेत् ?

(6) व्यसनिनः किं नश्यति ?

(7) कुत्र “डिजिटल इण्डिया” इत्यस्य चर्चा भवति ?

4. ‘अ’ विभागं ‘ब’ विभागेन सह योग्यं योजयत —

5×1=5

‘अ’

‘ब’

(1) कड़वा

पुच्छः

(2) पूँछ

मधुमक्षिका

(3) लोभी

कटुकम्

(4) मधुमक्खी

तृणम्

(5) तिनका

लुब्धः

5. रेखांकितानि पदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत -

5×1=5

- (1) मधुमक्षिका माधुर्यमेव जनयति।
- (2) एतानि राज्यानि तु भ्रमणार्थं स्वर्गसदृशानि ?
- (3) व्याधः व्याघ्रं जालात् बहिः निरसारयत्।
- (4) सर्वकारस्य घोषणा अस्ति।
- (5) तडागाः संसारसागराः कथ्यन्ते।

6. पूर्णवाक्येन उत्तराणि लिखत -

5×2=10

- (1) भगिनीसप्तके कानि राज्यानि सन्ति ?
- (2) मधुरसूक्तरसं के सृजन्ति ?
- (3) भारतजनताऽहम् कैः परिपूता अस्ति ?
- (4) कः शोभते ?
- (5) केन पीडितः वैभवः बहिःगतः ?

7. अधोलिखित पद्यखण्डेषु हिन्दीभाषायां अर्थं लिखत -

2×5=10

(क) अभिवादनशीलस्य नित्यं वृद्धोपसेविनः।

चत्वारि तस्य वर्धन्ते आयुर्विद्या यशो बलम्॥

(ख) यत्र नार्यस्तु पूज्यन्ते रमन्ते तत्र देवता।

यत्रैताः न पूज्यन्ते सर्वास्तत्राफलाः क्रियाः॥

8. पंचतत्रस्य एकां कथां लिखत।

9. अधोलिखित गद्यखण्डेषु हिन्दीभाषायां व्याख्या कार्या -

2×5=10

(क) शालिनी ग्रीष्मावकाशे पितृगृहम् आगच्छति। सर्वे प्रसन्नमनसा तस्याः स्वागतं कुर्वन्ति परं तस्याः भ्रातृजाया उदासीना इव दृश्यते। सन्ध्याकाले भ्राता आगच्छति हस्तपादादिकं प्रक्षाल्य वस्त्राणि च परिवर्त्य पूजागृहं गत्वा दीपं प्रज्वालयति भवानीस्तुतिं चापि करोति।

(ख) आसीत् कश्चित् चंचलो नाम व्याधः। पक्षिमृगादीनां ग्रहणेन सः स्वीयां जीविकां निर्वाहयति स्म। एकदा सः वने जालं विस्तीर्य गृहम् आगतवान्। अन्यस्मिन् दिवसे प्रातःकाले यदा चंचलः वनं गतवान् तदा सः दृष्टवान् यत् तेन विस्तारिते जाले दौर्भाग्याद् एकः व्याघ्रः बद्धः आसीत्।

10. अमरकोषस्य प्रथमकाण्डस्य कोऽपि श्लोकद्वयं लिखत।

2×5=10

11. (अ) अधोलिखितानां संख्यानां संस्कृतशब्दं लिखत -

5×1=5

(1) 50

(2) 15

(3) 80

(4) 100

(5) 60

(ब) अधोलिखितानां शब्दानां हिन्दी अर्थं लिखत -

5×1=5

(1) खादति

(2) कर्गदम्

(3) चिकित्सालयः

(4) तडागाः

(5) समीचीनः

(स) अधोलिखितानां शब्दानां संस्कृतवाक्यं लिखत -

5×1=5

- (1) अद्य
- (2) कदा
- (3) कुत्र
- (4) किमर्थम्
- (5) किम्

12. भिन्न प्रकृतिकं पदं चिनुत -

4×1=4

- (1) गच्छति, पठति, धावति, अहसत्, क्रीडति।
- (2) छात्रः, सेवकः, शिक्षकः, लेखिका, क्रीडकः।
- (3) पत्रम्, मित्रम्, पुष्पम्, आम्रः, फलम्।
- (4) पृथिवी, वसुन्धरा, धरित्री, यानम्, वसुधा।

13. श्लोकानां पूरयत -

2×3=6

- (1) गुणा गुणज्ञेषु भवन्त्यपेयाः॥
- (2) साहित्यसंगीत पशूनाम्॥

अथवा

पाठ्यपुस्तकस्य द्वौ सुभाषितौ स्वमनसा लिखत।

14. पंचतत्रस्य अधोलिखितां एकां कथां दृष्ट्वा सुन्दरैः अक्षरैः शुद्धं लिखत :

5

कस्मिंश्चित् वने खरनखरः नाम सिंहः प्रतिवसति स्म। सः कदाचित् बुभुक्षया इतस्ततः भ्रमन् आसित्। परन्तु कमपि मृगं न प्राप्तवान्। ततः सूर्यास्तमनसमये पर्वते महतीं गुहां दृष्टवान्। तत्र गत्वा चिन्तितवान्।

“अत्र कोऽपि मृगः रात्रौ निश्चयेन आगमिष्यति। अतः अहम् अत्रैव गुप्तः तिष्ठामि। ततः तस्याः गुहायाः निवासी दधिपुच्छः नाम शृगालः आगतवान्।

सः गुहां प्रविष्टस्य सिंहस्य पदपद्धतिं दृष्टवान्, न तु बहिः आगतस्य। ततः चिन्तितवान्।” अहो!

किमिदम् ? गुहायाः अन्तः सिंहः स्यात्। किं करोमि ? कथं जानामि ? एवं विचिन्त्य गुहाया द्वारे

स्थित्वा उच्चैः आहूतवान्। “अहो बिल! अहो बिल! कञ्चित् कालं तूष्णीं भूत्वा पुनः तथैव उक्तवान्।”

भोः। किमर्थं न वदसि ?